

MOĞOLİSTAN ÜLKE RAPORU

ÜLKE KİMLİĞİ

Devletin Adı	Moğolistan
Başkenti	Ulan Bator
Yönetim Biçimi	Parleментар Demokrasi
Dini	Budist (%90) Müslüman (%6), Şaman ve Hristiyan (%4)
Para Birimi	Tugrik (MNT)
Yüzölçümü	1.565.500 km ²
Nüfus	2.683.500 (2008 yılı)
Kadın	1.373.600
Erkek	1.309.900
Nüfus yoğunluğu (km2/kışı)	0.583
Mesai saatleri ve günleri	Pazartesi-Cuma 9:00-18:00
Büyük kentler	Ulan Bator,
Türkiye ile saat farkı	+5 saat
Haftalık çalışma saati (ortalama)	40 saat
Resmi tatil günleri	1 Ocak Yılbaşı Beyaz Ay Bayramı 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü 1 Haziran Anne ve Çocuk Bayramı 11-13 Temmuz Milli Bayram Naadam (Halk Devrimciliği Yıldönümü) 26 Kasım Bağımsızlık Günü
Uluslararası Telefon Kodu	+976

GENEL EKONOMİK YAPI

Moğolistan ekonomisi 1960'lardan bu yana büyük bir oranda hayvancılığa bağlı bir görüntü vermektedir. COMECON'un yardımıyla 1960-1980 arasında sınıai sektör oluşturulmuş ve 1970'te sınıai üretim zirai hasılayı geçmiştir. 1990 yılında sınıai üretim inşaat sektörü hariç tutulduğunda GSYİH'nın yüzde 35,6'sına ulaşmıştır. Ulaştırma konusunda alt yapı zayıftır. 1991 yılında canlı hayvan kooperatifleri ve devlet çiftlikleri özelleştirilmiştir. Böylece, 1991'de 25,5 milyon olan canlı hayvan sayısı 1999 yılında 33,6 milyona ulaşmıştır. Tarımın GSYİH içindeki payı 1998'de yüzde 40 ulaşmış, ancak sert geçen kış koşulları sebebiyle 2001'de yüzde 24,9'a ve 2004'te yüzde 21,3'e, 2005'te yüzde 20.1'e, 2006'da yüzde 18.7 gerilemiştir. Sınıai üretimde en büyük pay madencilige aittir. Madencilikten sonra imalat sanayi gelmektedir; konfeksiyon, özellikle kaşmir ve gıda üretimi de imalat sanayi içinde önemlidir. Bakır, altın ve kaşmir ihracatın dörtte üçünü oluşturmaktadır.

Moğolistan'ın İhracat Sektörleri

Dış ticaret Moğolistan ekonomisinde önemli bir rol oynamaktadır. 2007 yılı itibariyle İhracat ve ithalatın GSYİH içindeki payı sırasıyla yüzde 50 ve yüzde 55'dir. Hükümet oldukça açık bir ticaret ve yatırım politikası benimsemiştir. İhracat gelirleri 2003 yılından sonra hızla artmaya başlamıştır. Bunun sebebi ihracatın çok ciddi bir bölümünü oluşturan bakır ve altın'ın dünya piyasalarındaki fiyat artışıdır. **En önemli ihracat kalemi olan bakırın tamamı Çin'e satılmaktadır.**

Ham kaşmir başta olmak üzere bazı ürünler için ihracat vergisi uygulaması vardır. Uyuşturucu, zehirli ve tehlikeli kimyasalların ihracatı yasaktır. İhracata yönelik üretim yapan öncelikli sektörler ithalatta gümrük vergisinden, özel vergilerden ve üç yıl boyunca KDV'den muaf tutulmaktadır. 2002 yılında serbest bölge yasası çıkarılmıştır.

İmalat sektörü söz konusu olduğunda gıda, içecek, tekstil ve konfeksiyon temel üretim alanlarıdır. ABD konfeksiyon sektörü için büyük bir pazar iken kotaların kalkması ile ciddi sıkıntılar yaşanmaya başlamıştır. Öte yandan, Avrupa Birliği Moğolistan'a GSP+ sistemi çerçevesinde 7200 kalem üründe gümrüksüz ve kotasız ihracat imkanı sağlamıştır.

Hayvancılık tarımsal üretimin temelini oluşturmaktadır. Toplam ihracatın yüzde 30'unu et, deri, bağırsak ve kaşmir gibi hayvancılıktan elde edilen ürünler oluşturmaktadır. 90'lı yıllarda yaşanan geçiş süreci içerisinde tahıl ürünlerine verilen sübvansiyonların kaldırılması ile tarımsal aktivite hayvancılık ve kaşmir üretiminde yoğunlaşmıştır. Moğolistan'da hayvancılık göçebe usulü ile yapılmaktadır, ağıl sistemi mevcut değildir. Kışın ısı -40 dereceye kadar düşmesine rağmen hayvanların tamamı dışarıda kalmaktadır. Bu da her kış hayvanların ciddi bir bölümünün telef olmasına sebep olmaktadır. Ayrıca, otlakların aşırı bir şekilde tüketilmesi de hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. Hükümet süt, un, patates ve diğer sebzelerin üretimindeki verimliliği artırmayı hedeflemektedir. Buğday üretiminin yerli tüketimin %60-70'ini karşılayacak düzeyde artırılması hedeflenmektedir. İhracata yönelik üretilen kaşmir, deri, et ve kürk de özel öneme sahiptir. Un ve bazı sebzelerin ithalatı için mevsimlik olarak ithalat vergisi %5'ten %15'e yükseltilmektedir. İşlenmemiş kaşmir ihracatı yerli üretimi artırmak ve daha fazla katma değer yaratmak amacıyla vergiye tabidir. Ayrıca ham deri ihracatı da yasaktır, ancak işlendikten sonra ihracat mümkündür. Bununla birlikte, ham kaşmir de ham deri de kaçak yollarla Çin'e satılmaktadır.

TÜRKİYE İLE EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİN GENEL DURUMU

TÜRKİYE-MOĞOLİSTAN DIŞ TİCARET İKİLİ VERİLERİ (\$)

		2007	2008	2009	2010
İhracatımız	Değer	9.513.841	12.948.117	5.562.287	11.151.072
	Değişim %		36,1	-57,0	100,5
İthalatımız	Değer	324.440	1.084.649	2.942	895.909
	Değişim %		234,3	-99,7	30352,4
Hacim	Değer	9.838.281	14.032.766	5.565.229	12.046.981
	Değişim %		42,6	-60,3	116,5
Denge	Değer	918.940.000	1.186.346.700	555.934.400	1.025.516.200
	Değişim %		29,1	-53,1	84,5

Türkiye ile Moğolistan arasındaki ikili ticaret çok düşük seviyededir. 2007 yılı itibari ile iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 9.838.281 dolar olarak gerçekleşmiştir. Anılan dönemde toplam ithalatımız 324.440 dolar olurken, toplam ihracatımız 9.513.841 dolar olarak gerçekleşmiştir. 2008 yılında ise toplam ihracatımız 12.948.117 dolar ve toplam ithalatımız 1.084.649 dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki toplam dış ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %42.6 lık bir artışla 14.032.766 dolar olmuştur.

Öte yandan, Türkiye'den Moğolistan'a yönelik bavul ticaretinin 10 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bavul ticaretine konu olan ürünler temelde konfeksiyon ürünleri, deriden mamul ürünler, kozmetik ürünleri, altın ve gümüş takılardır.

MOĞOLİSTAN'A MAKİNE VE AKSAMLARI İHRACATIMIZDA BAŞLICA KALEMLER (84. FASIL-Ş)

	GTİP	GTİP TANIMI	2.007	2.008	2.009	2.010	DEĞİŞİM (10/09)
1	8431	AĞIR İŞ MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	2.013	0	101.488	197.618	94,7
2	8437	TOHURLARI TEMİZLEME, AYIRMA, ÖĞÜTME, İŞLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	0	928.131	530.117	122.200	-76,9
3	8421	SANTRİFÜJLE ÇALIŞAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	2.243	13.503	1.816	84.754	4567,1
4	8425	PALANGA, VİNÇ (BASAMAKLI HARİÇ)BUCURGAT, IRGAT, KRİKOLAR	0	0	0	45.070	-
5	8450	ÇAMAŞIR YIKAMA MAKİNELERİ	143.300	162.001	28.335	39.686	40,1
6	8471	OTOMATİK BİLGİ İŞLEM MAKİNELERİ, ÜNİTELERİ	121.211	5.000	0	31.377	-
7	8403	BUHAR KAZANLARI DIŞINDA KALAN MERKEZİ ISITMA KAZANLARI	0	0	0	20.477	-
8	8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTİLATÖR, ASPİRATÖR	14.652	23.557	4.364	13.460	208,4
9	8481	MUSLUKÇU, BORUCU EŞYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	5.722	15.517	0	12.458	-
10	8424	SIVI, TOZLARI PÜSKÜRTMEYE, DAĞITMAYA MAHSUS MEKANİK CİHAZLAR	0	0	0	10.000	-
		DİĞER	131.481	482.644	12.304	34.863	183,3
		TOPLAM	420.622	1.630.353	678.424	611.963	-9,8

MOĞOLİSTAN'A İHRACATIMIZDA BAŞLICA MADDELER (\$)

	GTİP	GTİP TANIMI	2007	2008	2009	2010	DEĞİŞİM (10/09)
1	19	ESASINI HUBUBAT,UN,NİŞASTA,SÜT TEŞKİL EDEN MÜSTAHZARLAR	1.482.660	1.808.458	719.347	1.568.115	118,0
2	73	DEMİR VEYA ÇELİKTE EŞYA	631.926	1.053.273	322.810	1.224.299	279,3
3	71	İNCİLER,KIYMETLİ TAŞ VE METAL MAMULLERİ,MADENİ PARALAR	1.269.087	1.242.527	769.724	1.066.382	38,5
4	18	KAKAO VE KAKAO MÜSTAHZARLARI	840.020	1.105.189	535.992	1.015.718	89,5
5	17	ŞEKER VE ŞEKER MAMULLERİ	776.148	1.139.900	402.363	830.892	106,5
6	34	SABUNLAR,YÜZEY AKTİF ORGANİK MADDELER,YIKAMA-YAĞLAMA MADDE.	550.382	882.846	557.288	793.127	42,3
7	85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR,AKSAM VE PARÇALARI	589.032	784.215	220.074	693.581	215,2
8	84	NÜKLEER REAKTÖRLER,KAZAN;MAKİNA VE CİHAZLAR,ALETLER,PARÇALARI	420.622	1.630.353	678.424	611.963	-9,8
9	62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	242.545	356.854	217.327	429.491	97,6
10	39	PLASTİK VE PLASTİKTE MAMUL EŞYA	210.257	199.801	58.940	398.744	576,5
		DİĞER	2.501.162	2.744.701	1.079.998	2.518.760	133,2
		TOPLAM	9.513.841	12.948.117	5.562.287	11.151.072	100,5

TÜRKİYE'NİN PAZARA GİRİŞ İMKANLARI

Moğol'lar ile iş yaparken kişisel ilişkiler önemlidir. Alıcı ve dağıtıcılarla iyi kişisel ilişkiler kurmakta fayda vardır. Moğolistan'da aile bağları kuvvetlidir ve kimin kim ile bağlantılı olduğuna dikkat etmek gerekmektedir.

Yabancı yatırım yasası %100 yabancı mülkiyetine izin vermektedir, tüm yatırımlar % 100 yabancı yatırım şeklinde kurulabilir. Bunun istisnası toprak mülkiyetidir. Yabancıların mülk edinmesi serbesttir; ancak, toprak mülkiyeti sadece Moğolistan vatandaşları için mümkündür. Yabancılar toprağın uzun vadeli (60 yıl) kullanma hakkını alabilirler.

Karların transferi için çok gelişmiş bir bankacılık sistemi olmamakla birlikte Moğolistan'ın karların transferi konusunda son derece liberal bir rejimi vardır. Bugüne kadar herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır.

İş yaparken Moğol ticari uygulamaları ve ticari gelenekleri hakkında bir Moğol danışmandan yardım almakta fayda vardır.

Moğolistan nüfusunun %76'sı 35 yaşın altındadır, genç nüfus esnek bir yapıya sahiptir ve yeni ürünlere açıktır. Kaliteli ürün bilinci mevcuttur ve 'Türk ürünleri kalitelidir' imajı pazarda

mevcuttur. Ancak, gelir düzeyi düşük olan Moğollar zorunlu olarak fiyatı düşük ürünlere yönelmektedir.

Reklam potansiyel tüketicilerin ilgisini çekmek için etkili bir yöntemdir. Başkent Ulan Bator'da yaşayanların tamamına yakınının evlerinde TV ve radyo mevcuttur. Gazete, dergi, radyo, televizyon ve panolar gibi kitle iletişim araçları reklam için kullanılmaktadır ve maliyeti Türkiye ile kıyaslandığında oldukça düşüktür. Moğolistan'da çok sayıda reklam şirketi mevcuttur. Yapılacak reklamlarda Moğolistan'ın onurunu zedeleyecek yayın yapılması ve fiyat karşılaştırması yapılması yasaktır. Ayrıca, Moğolistan Ulusal Sanayi ve Ticaret Odası'nın ilkbahar ve sonbahar'da düzenlediği fuarlar da tanıtım için oldukça faydalıdır. Bu fuarlara genellikle Moğolistan, Rusya, Kore ve Çin'den katılım gerçekleşmektedir.